

Arşivlerden: Vilém Flusser – Teknik Devrim Hakkında 1988 Tarihli

Röportaj

Yazı, kompleksite ve teknik devrimler üzerine, Miklós Peternák tarafından Osnabrück'te yapılan röportaj, European Media Art Festivali, Eylül 1988

Vilém Flusser:¹ Neden Osnabrück'teyim? İçinde bulunduğumuz kültürel devrimin en önemli taraflarından birine gereken önemin verilmemesi karşısında şaşkınlığımı gizleyemiyorum. Sözlü ve yazılı dilsel iletişimin artık dünya hakkındaki düşüncelerimizi ve konseptleri ifade etmemiz için yeterli olmadığından bahsediyorum. Yeni kodlar geliştiriliyor. En önemlilerinden biri de teknik imaj kodu. Bu yüzden Osnabrück'e bu insanların ne yaptığını görmeye geldim.

Ne demek istediğimi anlatmama izin verin. Birkaç yüzyıldır bildiğimiz üzere, dünyayı anlamak istiyorsak onu kelimelerle tasvir etmek yeterli olmuyor. Dünyayı hesaplamamız da gerekiyor. Böylece bilim sayılara, yani düşüncelerin imajlarına, daha çok başvurmaya başlıyor. Örneğin, sayı olarak iki, 'çift' konseptinin bir ideogramıdır. Bu ideografik kod, yani sayıların kodlanması, bilgisayarlar tarafından rafine bir şekilde geliştiriliyor. Sayılar dijital kodlara, dijital kodlar da sentetik imajlara transkodlanıyor. Bu nedenle inanıyorum ki günümüzde konseptler hakkında açık ve belirgin bir iletişime girmek istiyorsak, artık sentetik imajları kullanmamız gerekiyor. Kelimeleri değil. Bu düşüncede devrim demek. İtiraf etmeliyim ki bu konu oldukça ilgimi çekse de Osnabrück'teki deneyimimde bununla alakalı çok bir şey bulamadım. Bu durum belki de insanların bu yeni aracı nasıl kullanacaklarını bilmemelerinden kaynaklanıyor. Söylediklerim sorunuzu cevaplıyor mu?

Miklós Peternák: Evet. Belki kitabınız Die Schrift'te anlattığınız konseptleri ve fikirleri nasıl geliştirdiğinize dair konuşabilirsiniz...

Vilém Flusser: "Bu kitapta, [Die Schrift, Göttingen: Immatrix Publications, 1987], şunu demeye çalışıyorum: alfabetik yazı bulunduğu anda, diyelim ki bundan 3500 yıl önce, sadece deneyimimizi değil eylemlerimizi de şekillendirecek bir dönüşüm yaşandı. Yazının bulunmasından önce, geleneksel imajlar dünyayı anlatmaya yardımcı oluyordu, ve imajların yapıları dünyaya mitik bir şekilde bakmayı gerektiriyordu. Alfabe bulduktan sonra, mitik düşünce yerini tarihsel eleştirel düşünceye bıraktı. Lineer

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=lyfOCAAcoH8>

Orijinal transkripsiyon: **Baruch Gottlieb**

Transkripsiyon uyarlaması: **Zeyno Pekünlü & Vladimir Jerić Vlidi**

Bu tarihi materyale dair bize yardımları için **Miklós Peternák**'a teşekkür ederiz.

Bu röportaj ilk olarak "[Başkalarının Anısına Yaşayacağız \(We shall survive in the memory of others\)](#)" DVD sürümü (2010) kapsamında yayınlanmıştır.

yazım yapısı gereği dizisel ve yönsüz bir çizgide uzanır. Böylece insanlar zaman içerisinde tarihi neden sonuç ilişkisi kurarak, eleştirel düşünmeye başladılar. Şimdiyse bu doğru noktalara bölündü, söylemin yerini kalkülüs aldı; tarihsel progresif düşüncenin yeri yeni bir düşünce biçimiyle doldurulmuş durumda. Buna sistemik ya da yapısal düşünce biçimi demek istiyorum. Bu sebeple, tarihe başlangıcını vermiş olduğu kabul edilen devrimle karşılaştırılabilecek bir devrimin içinde olduğumuzu düşünüyorum; bu devrime şahit olduğumuza inanıyorum. Kendi terminolojimi kullanacak olursam, yazının bulunmasından önce insanlar tarih-öncesi bir biçimde düşünüyordu diyorum. Alfabe bulunduktan sonra tarihsel bilinç gelişti. Şu anda yaptığımız ise tarih-sonrası, yapısal bir düşünme biçimi geliştirmek.”

Miklós Peternák: Burada verdiğiniz konuşmada yapısal ve fonksiyonel kompleksite arasında bir ayrm yaptınız.

Vilém Flusser: Doğru, böyle diyebiliriz.

Miklós Peternák: Bu fikri biraz daha detaylandırır mısınız?

Vilém Flusser: Evet, bence sistemler iki neden dolayı komplekstir. Yapılarından dolayı, yani sistemi oluşturan parçaların birbirleriyle kompleks ilişkisinden ötürü kompleks olabilirler. Ya da fonksiyonel anlamda kompleks olabilirler, yani sistem kompleks bir biçimde kullanılmaya uygundur. Bu iki durum birbirinden bağımsızdır. Yapısal olarak kompleks bir sistem fonksiyonel anlamda basit olabilir. Bir televizyon gibi. Yapısal olarak anlaması oldukça zor ama kullanması da bir o kadar kolaydır. Satranç oyunu gibi basit kurulumlu sistemler ise oldukça kompleks biçimlerde kullanılabilir. Fonksiyonel anlamda kompleks sistemlerin yaratıcı düşünceye engel olurlar. Fonksiyonel anlamda basit olanlar ise biraz boğucu ve aptalcadır. Şu an ortaya çıkan kompleks sistemlerin yapısal olarak, kurulumlarından ötürü kompleks olduklarını söyleyebiliriz. Fonksiyonelliklerinin kompleks ya da basit olması bize kalmış durumda. Şu an için, bu kompleks sistemler fonksiyonel anlamda da basit işler için kullanılıyor, bu nedenle de entelektüel estetik ve etik anlamda bir düşüş içersindeyiz. Ama bu sistemin suçu değil, onu kullananların suçu. Zaman ilerledikçe, bu yapılara fonksiyonel kompleksite katmayı öğrenebiliriz. Yapmak istediğim de tam olarak bu.

Miklós Peternák: ‘İmaj felsefesi’ ya da ‘imaj teorisi’ diyebileceğimiz bir disiplin var mı, ya da yaratılabilir mi?

Vilém Flusser: Evet, imaj felsefesinin, çoğu olumsuz olsa da, uzun bir tarihi olduğunu düşünüyorum. Yunan ve Yahudi geleneğimizde, felsefe imajlara önyargılı yaklaşır. Bu önyargı, imajın sadece bir kopyadan ibaret olduğu, düşüncenin bir simülasyonu olduğunu ileri sürerken ya imaj üretmeyi yasaklamış ya da imajlara büyük bir güvensizlikle yaklaşılmasına neden olmuştur. Bunun günümüzde değiştiğini düşünüyorum çünkü imajlar artık sadece dünyayı temsil etmiyor. Bu yeni imajlar, düşüncelerin dile getiriliş hali. Bunlar kopya değil projeksiyonlar, modeller. Bu yüzden de onlara karşı yeni bir tutum geliştirmemiz gerekiyor; ve geliştiğini de düşünüyorum. Walter Benjamin bu alanın öncüsüdür; hepimizin de bu geleneği sürdürdüğünü düşünüyorum.

Miklós Peternák: Peki içinde olduğumuz yüzyılda bu konuda çalışanlar kim? Fikirleriniz aynı yolda şekillenmemiş olsa da sizin için önem addedenler hangileri?

Vilém Flusser: Size iki isim verebilirim. Roland Barthes, her ne kadar düşüncelerinin tamamen yanlış olduğunu düşünsem de onunla başladığım için kendisini saymam gerekir. Diğeri de spektrumun diğer ucundan, imajlara faşist-vari yaklaşımı savunduğunu düşündüğüm bir isim: Marshall McLuhan. Kendisine tamamen karşıyım ancak fikirleri bir çıkış noktası oluşturmakta. Üçüncü bir düşünürü daha eklemek isterim, Abraham Moles. Kendisi neredeyse her gün iletişimde olduğum ve gittikçe daha fazla fikir ayrılığı yaşadığım yakın bir arkadaşım. Eğer izin verirseniz, şunu söylemek isterim. Her devrim, siyasi, ekonomik, toplumsal ya da estetik olsun, sonunda teknik bir devrimdir. İnsanlığın yaşadığı büyük devrimleri düşünecek olursak, Neolitik devrim, ya da Bronz Çağı, Demir Çağı, Endüstri Devrimi, her devrim aslında teknik anlamda yaşanmış bir devrimden doğmuştur. Şu an yaşadığımız devrim de öyle. Ama bir farkla. Şu ana dek teknikler bedeni taklit ediyordu. İlk defa, bu yeni tekniklerin sinir sistemimizi taklit ediyor. Böylece gerçekten ilk kez tinsel ve daha eski bir tabirle spiritüel bir devrim yaşadığımızı söyleyebiliriz. Bu bağlamda önemli olduğunu düşünüyorum.

Miklós Peternák: Teşekkürler.

İngilizceden çeviri: Deniz İnal